

Slovenski dom

Štev. 229

V Ljubljani, v četrtek, 8. oktobra 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tuje-
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza Italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Odmev novega uspeha italijanskih podmornic po svetovni javnosti

Kapitan Grossi povišan. Visoko Hitlerjevo odlikovanje poveljniku podmornice »Barbarigo«

Rim, 8. oktobra. s. S. kraljevim odlokom, ki bo izdan v kratkem, je fregatni kapitan Enzo Grossi bil zaradi vojnih zaslug povišan v kapitana bojne ladje.

Italijansko uradno voj. poročilo št. 864 pravi: Zivahno delovanje ogledniških oddelkov in nasprotnega si letalstva na egiptovskem bojišču.

Protilletalske baterije kopnih edinice so uničile eno nasprotnikovo letalo. Eno drugo so zbili naši lovi.

Nad Malto je med bombniškimi nastopi naših oddelkov nasprotnik izgubil v letalskih dvobojih z nemškimi lovi dva »Spittfireja«.

Z vojnih nastopov zadnjih dni se dve naši letali nista vrnila.

Hitlerjev glavni stan, 8. oktobra. s. Hitler je danes poveljnika italijanske podmornice »Barbarigo«, Enza Grossija odlikoval z viteškim križem reda železnega križa.

V berlinskih krogih poudarjajo, da je s tem dejanjem Hitler hotel izreči zahvalo in

priznanje vsega nemškega naroda za junaško in slavno dejanje, ki ga je storil italijanski poveljnik, ko je v noči na 6. oktober potopil ameriško bojno ladjo vrste »Mississippi«.

Tokio, 8. oktobra. s. Japonski tisk daje največji poudarek novici o potopitvi ameriške oklepne vrste »Mississippi« po podmornici »Barbarigo«. Listi prinašajo fotografije te italijanske podmornice ter pišejo o globokem zadovoljenju, ki ga je ta novi veliki uspeh poveljnika Grossija vzbudil v Italiji. Poudarjajo tudi radost, s katero so novico o zmagovitem nastopu italijanske podmornice sprejeli po vsej Japonski.

Sofija, 8. oktobra. s. Posebno poročilo o potopitvi neke velike ameriške oklepne vrste »Mississippi« prinašajo z velikim poudarkom vsi bolgarski listi, ki izrekajo zelo živo občudovanje za drzna, zmagovita dejanja italijanske podmornice, ki zadaja najhujše udarce sovražniku celo po najbolj oddaljenih morjih. Listi prinašajo velike slike poveljnika Enza Grossija ter ameriške ladje, ki se je potopila.

Tajnik fašistične stranke na obisku v Hitlerjevem glavnem stanu

Hitler je včeraj sprejel eksc. Vidussonija in imel z njim dolg razgovor

Hitlerjev glavni stan, 8. okt. s. Hitler je včeraj sprejel tajnika narodne fašistične stranke Alda Vidussonija in je z njim imel dolg, pri-
srdčen pogovor. Posvet, ki sta se ga udeležila tudi vrhovni poveljnik nemških oboroženih sil maršal Keitel ter ravnatelj glavne pisarne pri narodnosocialistični stranki, državni vodja Woermann, je bil ob koncu potovanja po bojišču, med katerim je italijanski gost obiskal italijanske čete, ki nastopajo na vzhodu.

Berlin, 8. okt. s. Ob sprejemu tajnika fašistične stranke v Hitlerjevem glavnem stanu daje nemški poročevalski urad naslednje podrobnosti: Eksc. Vidussoni se je vrnil z obiska po vzhodnem bojišču, kjer je med drugim razdeljeval vojakom, zlasti pa ranjenim italijanske armade, ki nastopa na jugu, zavoje z darili, ki jim jih je s posebnim vlakom poslalo milansko mesto. Med svojim pogovorom s Hitlerjem je tajnik fašistične stranke — ki je kot prostovoljec v italijanski legiji med špansko državljansko vojno izgubil roko zaradi razpoka bombe, vržene čisto ob blizu, in ki je zaradi svojih junaških dejanj o v vojni odlikovan z zlato kolajno — poročal o vtisih, ki jih je dobil med svojim obiskom na italijanskem predelu vzhodnega bojišča.

Ob koncu pogovora je Vidussoni Hitlerju predstavil ljudi iz svojega spremstva.

Ravnatelj glavne pisarne pri narodnosocialistični stranki Woermann je poprej priredil koso na čast visokemu italijanskemu gostu. Kosi so se na nemški strani udeležili med drugim vrhovni voditelj SS-oddelkov Himmler, načelnik nemškega tiska dr. Dietrich ter pomembne vojaške in politične osebnosti iz Hitlerjevega glavnega stana.

München, 8. okt. s. Eksc. Vidussoni, tajnik fašistične stranke, je sredi priletel na münchen-
sko letališče, ki je bilo okrašeno z italijanskimi in nemškimi zastavami. Častno stražo ob njegovem prihodu so imeli oddelki mladih Hitlerjevcev z godbo in pa stotnja SS-oddelkov. Odličnega italijanskega gosta so sprejeli okrožni vojda Gessler, bavarski ministrski predsednik Stebert, müncheni župan in zastopnik državnega namestnika generala von Eppa. Z italijanske strani so bili navzoči generalni konzul Petrucci in druge osebnosti. Po pozdravu z zastopniki oblasti je Eksc. Vidussoni v spremstvu državnega vodje Bormanna in skupinskega poveljnika SS-oddelkov ter Hitlerjevega pribočnika Schaubja pregledal častno četo. Nato je krenil v hotel, kjer bo med svojim obiskom prebival kot gost državnega vodje Bormanna, ki se je z njim vred vrnil z vzhodnega bojišča. Eksc. Vidussoni bo obiskal spomenike in ustanove narodnega socializma v Münchenu.

Podpis italijansko-bolgarske pogodbe o novi cesti čez Balkan

Izjave o vedno tesnejšem gospodarskem in političnem sodelovanju med Italijo in Bolgarijo

Rim, 8. okt. s. Včeraj sta v palači Chigi Eksc. grof Galeazzo Ciano ter bolgarski minister za industrijo in delo, eksc. Zaharijev podpisala sporazum med Italijo (tudi v imenu Albanije) in Bolgarijo, ki se nanaša na cestno zvezo med pristaniščema Drač in Bar ter Sofijo in Ruščukom.

Rim, 8. okt. s. Takoj po podpisu italijansko-bolgarskega sporazuma glede cestne prometne zveze med pristaniščema Drač in Antivari ter Sofijo in Ruščukom, je bolgarski minister Zaharijev sprejel zastopnika italijanske uradne agencije ter mu dal naslednjo izjavo:

»Neizbrisni so vtisi, ki sem jih dobil za svojega bivanja v Italiji, bivanja, ki se moram zanj zahvaliti svojemu tovarišu, ministru za zamenjavo in valute, Riccardiju. Velika dela fašistične vlade na polju gospodarstva in kmetijstva ter novo pojmovanje državnega življenja je v popolni skladnosti z junaškimi priznanji, ki so jih izvedle kopenske oborožene sile, letalstvo in mornarica in ki skupno z oboroženimi silami zavezniške Nemčije ustvarjajo predpogoj in polagajo temelje, na katerih bo moral biti zgrajen novi red. Na tem temelju bo predvsem izvojevana zanesljiva zmagava. Bolgarski narod z matematično natančnostjo računa na to zmago Italije in njenih zaveznikov. Gospodarsko sodelovanje Bolgarije z državama Osi je vsak dan tesnejše. To sodelovanje je že staro in ga zato nihče ne sme smatrati za plod sedanjih razmer. Že dolga leta se je Bolgarija na vso moč prizadevala, kako bi svojo zunanjo trgovino usmerila v prvi vrsti na italijanski in nemški trg. Ko sta ti dve veliki državi razglasili načela novega reda ter začeli z gospodarsko obnovo Evrope, se pred Bolgarijo ni pojavilo vprašanje spremembe smeri, kajti Bolgarija je že pred davnim zavzela mesto, ki jo čaka v tem novem evropskem redu. Bolgarskemu gospodarstvu ni bilo treba prestatiti stiske. Nasprotno, odločno se je postavila Bolgarija ob stran Italije in Nemčije ter postavila svoje gospodarstvo na trdne temelje. Navzlic vojni se ji je posrečilo povečati obseg svoje trgovine z velikima zaveznicama.

Takšno je ozračje, v katerem so se razvijali in se še razvijajo gospodarski stiki med Italijo in Bolgarijo, in obe državi se na vso moč

prizadevata, da bi ti gospodarski stiki med njima postali še tesnejši in širši. In v tem duhu so potekali tudi razgovori, ki sem jih kot zastopnik bolgarskega gospodarstva imel v Rimu z Eksc. Riccardijem. V tem duhu je bil sklenjen tudi sporazum, ki sem ga imel pravkar čast podpisati. Prepričan sem, da bo rodil sijajne uspehe za obe državi, za Bolgarijo in za Italijo.

Toda, ne bi mogel zapustiti Rima, ne da bi povedal, kako globok vtis je zapustil v meni moj obisk pri vašem velikem Duceju. To je vtis, ki ga bom večno ohranil globoko v svojem srcu.

Nemški propagandni minister o zaničevanju do Angležev

Berlin, 8. oktobra. s. V prihodnji številki velikega nemškega tednika »Das Reich« bo objavil nemški propagandni minister dr. Goebbels članek o načinih britanskega poročanja, ki se dajejo označiti, kot nepretrgano objavljanje zlaganih poročil, posebno glede nemških političnih osebnosti in glede položaja v Nemčiji. Dr. Goebbels pravi, da Nemčija ne popravlja vseh napačnih podatkov, ki jih nasprotna propaganda spušča v svet, ker bi se v takšnem primeru nemško propagandno ministrstvo spreminilo v stroji, ki bi imel nalogo, zanikavati in popravljati neprestane britanske izmišljotine. Po drugi strani pa se angleški propagandisti brdijo motijo, če mislijo, da bodo s svojimi lažmi razburili Nemce. Prezir, ki ga do teh stvari čuti nemški narod, je dokazal, da je Nemčija dobro oborožena proti takšnim napadom nasprotnikove propagande. V vojnem času se dejstva ne dajo spreminjati drugače kakor s silo, z vojniki in orožjem. Kdor ima v oblasti navedene stvari, tistemu se ni treba zatekati k načinom, katere uporabljajo Angleži. Minister nadaljuje z zatrdilom, da se bodo morali angleški propagandisti še resno zamisliti v te reči in da se bodo naučili delati potrebne zaključke. Goebbels končuje članek rekoč, da z Angleži, ki so sovražniki nemškega naroda, ni potrebno razpravljati. Njihovo mišljenje o nas je za nas brez vsakega pomena. Vsekakor pa njihovo mišljenje ne more biti nikoli tako zaničevalno, kakor je naše mišljenje o njih.

Po hudih bojih zavzeto mesto Malgobek

Nemški oddelki uspešno prodirajo južno od Tereka — Sovjetske sile severozahodno od Stalingrada stisnjene

Hitlerjev glavni stan, 8. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

V severnem zapadnem delu Kavkaza srdite borbe po gorah. Južno od Tereka so zavzeli oddelki vojske in orožja SS v težkih vremenskih in ozemskih okoliščinah po hudih borbah važno mesto Malgobek, ki leži na področju petrolejskih vrelcev.

Severozahodno od Stalingrada je bil obroč okoli obkoljenih sovjetskih sil še bolj zožen. Nemške in romunske letalske sile so uspešno napadale letališča in zveze za dovoz iz zaledja na obeh straneh Volge.

Jugovzhodno od Ilmenskega jezera so nemški napadi dobro napredovali proti močnemu odporu sovjetskih čet na nepretrdnem gozdnatem in močvirnatem ozemlju. Oddelki strmoglavcev in hrvaška bojna letala so imeli poseben delež v teh bojih.

V hudih letalskih bojih nad otokom Malto so sestrelili nemški lovi brez izgub 2 angleški letali.

Lahke nemške pomorske oborožene sile so zadele v noči na 6. oktobra pred obalo Flandrije na skupino angleških brzih čolnov. Dva angleška brza čolna so potopili pobiralci min, en nadaljni čoln pa je bil zažgan od čolna za iskanje min in nato potopljen, medtem ko so bili zadeti v bitki s topniškimi zadetki iz bližine.

Posamezna angleška letala so v dnevnih vzemirjevalnih poletih metala rušilne bombe na kraje v zapadni Nemčiji, povzročile pa so samo neznatno škodo. Tudi nočni napadi angleškega letalstva so bili usmerjeni na severozahodno nemško ozemlje posebno na mesto Osnabrück. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. V mestu so nastala razdejavanja in škoda zaradi požarov, predvsem v stanovanjskih predelih in na javnih poslopih. Sestreljenih je bilo šest izmed napadajočih bombnikov.

Nemško vrhovno poveljstvo odgovorilo na angleško krutost

Hitlerjev glavni stan, 8. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo:

Po nesrečnem izkrcanju Angležev pri Dieppu je bilo zaplenjeno angleško povelje, v katerem je bilo odrejeno, da se morajo nemški ujetniki ukleniti, da bi bili tako prisiljeni obdržati svojo opremo in pripravljeno za vsako izjavo. Z nemške strani so bili takoj nato odrejani protikrepi, na kar je angleško vojno ministrstvo 2. septembra z vsem poudarkom zanikalo, da bi bile kdajkoli kakemu nemškemu ujetniku zvezane roke in da bi bilo sploh kdaj izdano tako povelje. Medtem sta se ti izjavi angleškega vojnega ministrstva izkazali bodisi kot lahkomišelnosti ali neproučeni trditvi ali pa kot zavestni laži. Iz sodnega zaslišanja nekoga nemškega podčastnika, petih strelcev in petih članov organizacije Todt, ki so bili pri Dieppu prehodno prišli v angleško ujetništvo, je dokazano, da so bili ti nemški vojaki od 10 minut do pol-druge ure dolgo zvezani in sicer deloma okrog členkov na rokah, deloma pa tudi okrog prstov. Toda to še ni bilo dovolj. Podoben sramotni dogodek se je ponovil dne 4. oktobra v majhnem kraju ob Rokavskem prelivu, kjer so Angleži napadli majhno nemško stražo, obstoječo iz enega častnika in 4 mož. Vsi ti vojaki so bili povezani s tenko vrvico in jim je bilo tako onemogočeno, da bi se lahko svobodno gibali. Ko so se proti temu početju uprli, sta bila dva izmed njih s strelci in golim orožjem tako ranjena, da sta pozneje podlegla poškodbam. Ta dejstva potrjujejo izjave nekoga pionirja, ki mu je v zmedi uspelo pobegniti. Preiskava je ugotovila, da je bila uklenitev pripravljena po načrtu, zaradi česar je vrhovno po-

Roosevelt o Stalinovi izjavi

Rim, 8. okt. s. Na posvetu s časnikarji v Beli hiši so številni časnikarji vprašali predsednika Roosevelta, kaj misli o Stalinovi izjavi in pa, če namerava ameriška vlada nanjo odgovorjati. Roosevelt je odločno odbil vsako prošnjo za kakršno koli izjavo.

Rim, 8. okt. s. Po novicah, ki jih je dala agencija Reuter je ameriški poslanik v Moskvi Stanley, ki se pripravlja na odhod v Washington, da bi poročal svoji vladi, povedal časnikarjem nekaj stvari, nanašajočih se na Stalino izjavo. Dejal je: »Splošni občutek v moskovskih političnih krogih ter v moskovskem javnem mnenju je, da ameriška pomoč zares ne odgovarja pričakovanju. Rusom se zdi, da mi ne storimo vsega, kar bi lahko.«

Stalin znova kliče Ruse k železni disciplini in odporu

Berlin, 8. okt. s. List »BörsenZeitung« piše, da je Stalin, ki se je znova prevaral v upih na pomoč iz Londona in Washingtona in ga sedaj tarejo skrbi priporočajoč se zime, naslovil na svoj narod nov oklice. V njem poudarja tudi nujno potrebo železne discipline, kajti to je bistveni predpogoj za dosego zmage. Zima se naglo približuje in Sovjetska zveza se bo znašla, kakor so to lahko ugotovili Wilkie in drugi tuji opazovalci, pred silno težko rešljivimi vprašanji. V oklicu pravi Stalin, da so nemške čete že ob Volgi in v središču Kavkaza in da imajo namen po zavzetju Stalingrada planiti nad Mosko. Zavoljo tega nalaga vsem, tudi tistim, ki žive daleč za bojiščem, da stavijo vse svoje sile z največjo discipliniranostjo na razpolago državi, da bo kos tako težkemu položaju. Kdor se ne bi podvrget najstrožji disciplini, bo takoj ustreljen. Berlinski dnevnik meni, da so bili v Rusiji že dobrih dvajset let celo otroci vajeni slepo ubogati ukaze moskovskih nasilnikov, če niso hoteli biti takoj ustreljeni. Dejansko pa ponovno poudarjanje železne discipline in nove grožnje ljudstvu dokazuje, da je položaj izredno težaven in da se Stalin s svojim terorističnim režimom vred ne čuti več zadosti trdnega, da bi lahko sovjetske množice prisilil k odporu. List končuje z zatrdi-

veljstvo nemške vojske prišlo do spoznanja, da so bile izjave angleškega vojnega ministrstva z dne 2. septembra t. l. neresnične. Glede na to je vrhovno poveljstvo nemške vojske prisiljeno odrediti naslednje:

1. Od 8. oktobra opoldne dalje bodo vsi pri Dieppu ujeti angleški častniki in vojniki zvezani in ta ukrep bo ostal v veljavi, dokler ne bo dokazano, da se zatrdilo, po katerem se nemški ujetniki ne uklepajo, v verige, res izvajajo.

2. V bodoče bodo vsi teroristi in pripadniki skupin za sabotiranje, ki ne pripadajo redni vojski in se ponašajo kakor banditi, od nemških izvršnih organov obravnavani kot taki in brez usmiljenja pobiti v borbi.

Sprejem bolgarskega ministra pri Duceju

Rim, 8. okt. s. Duce je sprejel bolgarskega ministra za trgovino, industrijo in delo dr. Nikola Zaharijeva, ki mu ga je predstavil minister Riccardi. Duce ga je obdržal pri sebi v dolgem in pristranem pogovoru, v katerem je med drugim izrekel živo zadovoljstvo za uspehe, ki so jih dosegli pri posvetovanjih te dni. Z zadostjenjem je vzel na znanje, da so pogajanja potekala v duhu zgodovinskega prijateljstva, ki veže Bolgarijo z Italijo.

Vesti 8. oktobra:

V Kanadi bo od 1. novembra dalje prepovedano izdelovanje žganja.

V Carigradu se je začela razprava zaradi tožbe lastnikov hotela Pera Palace. Ti zahtevajo 500.000 turskih funtov odškodnine o. b. bivšega angleškega poslanika, med čigar prtljago je bil dinamit, ki je svojčas povzročil hudo eksplozijo v hotelu.

Za red in mir v madriškem vseučiliškem mestu bo zdaj skrbel vseučiliška milica. Tako je španska vlada rešila težavno vprašanje, kako zagotoviti na vseučilišču red in mir, zraven pa spoštovati zgodovinsko nedotakljivost vseučiliških tal.

Romunija se bo okoristila z dobro sosesčino do Bolgarije. Ta dobra sosesčina je temelj romunske politike. Donava mora postati most za čim močnejšo gospodarsko izmenjavo med obema državama, je povedal romunski minister za javna dela na kosilu, prirejenem ob obisku bolgarskih ministrov v Bukaresti.

Ameriška podmornica je potopila japonski parnik (7000 ton), ki je imel na krovu kakih 1800 angleških in avstralskih ujetnikov, na potu iz Južnega morja proti Japonski. Rešenih je bilo le nekoliko sto ujetnikov.

Angleški letalski minister je včeraj v poslanski zbornici povedal, da je angleško letalstvo pri napadih na zahodno in severno Evropo v prvih devetih mesecih letošnjega leta izgubilo 1082 bombnikov. Poudaril je, kako silovita je nemška obramba in kako nevarni so nemški nočni lovi.

Skupne gospodarske in kulturne koristi Švice in Italije

Bern, 7. okt. s. V govoru, ki ga je imel v Luganu ob odprtju velesejma, je član švicarskega zveznega sveta Pilet Golaz poudaril, kaj je vlada storila za okrožje Ticino, potem pa dejal, da je sklenil svojo podporo dati načrtu, po katerem naj bi se uredila rečna zveza z Adrijanskim morjem. Ta načrt, je nadaljeval govornik, se bo nanašal na neodstranljive ovire, povrh pa se tukaj stikajo koristi tako naše kakor Italije. Genova je naše veliko, tako rekoč edino pristanišče, ki nam ga je dala z razumevanjem na razpolago naša sosedna Italija, je upoštevala naše in svoje koristi in zadnja leta ni nehala izboljševati železnice iz Ligurije proti Simplonu in St. Gotthardu. Mi cenimo pomen tega dejanja in ga priznavamo. Izmenjava, do katere na ta način prihaja, se ne omejuje zgolj na snov. Kakor se vede z naših Alp stekajo tja proti Sredozemskemu morju, tako se zlivajo plemeniti hudourniki latin, kulture prav do naših hiš. Ticino je nenadomestljiv, stoletni prekop, po katerem se ta kultura preliva. Govornik je nato označil veliko politično osebnost švicarskega zveznega predsednika Motta, ki je slej ko prej smatral Ticino za prstan, ki veže Švico s prijateljsko Italijo.

lom, da povzroča bližajoča se zima hud strah sovjetom, ki že ne morejo najti več primerne sredstva, s katerim bi omilili strahoviti pritisk protiboljševiških čet.

V Rimu se je te dni sešla mešana komisija za trgovsko izmenjavo med Italijo in Bolgarijo. Na sejah so določili načrt za trgovino v letu 1942-43.

Zadnji dogodki ter govori nemških voditeljev razločno dokazujejo, da čas dela za Os. V začetku so to trdili zavezniški zase. Zdaj pa je nemški položaj boljši, kakor pa je bil ob začetku vojne. Zdaj je jasno, da blokada sama ne bo mogla povzročiti konca vojne. Zato bi zavezniški zdaj radi začeli z napadom, ker bi čakanje Os samo ojačilo, sodi švicarski list »Journal de Geneve«.

Predsednik bolgarske vlade in zunanji minister je sprejel italijanskega poslanika v Sofiji ter z njim imel dolg in pristran pogovor.

Omejitev potovanja po železnici zaradi povečanih vojaških potreb je napovedal ravnatelj ameriških zveznih železnic.

Opozorilo pošiljateljem pisem in dopisnic

Glede na Ducejev odlok, ki je bil objavljen v vladnem Službenem listu 6. oktobra t. l. in ki je torej stopil v veljavo, se opozarja občin-

stvo na točno določene obveznosti, da se navede na zunanji strani vsake korespondence, namenjene kamor koli, odposiljateljevo ime ter bivališče. Zaradi tega ne bodo odposlane one korespondence, ki ne bodo oddane na pošto v skladu z navedenimi določbami.

Kako ozimimo krompir?

Večina meščanov je po svojih vrstovih in njih v bližini in daljini okolici že izkopala krompir. Nekateri lastniki nje so pritožujejo, da so jim pokradle veliko krompirja krščene in nekrščene miši. Vendar so na splošno s krompirjevo letino vsi zadovoljni. Največ skrbí, pa povzroča ljudem, kako vzimati krompir, da ga bo prišlo čim manj v odpadke. Po deželi imajo, vsaj nekateri, primerne kleti, v katerih lahko pripravijo dobro vzimovališče. V mestu pa je prezimovanje krompirja bolj kočljiva zadeva, ker so kleti premrzle, vlažne in jih navadno uporablja več strank.

Ker je dandanes krompir naš vsakdanji kruh in si sploh ne moremo misliti, kako bi mogli meščani brez njega pretolči zimo, bodi naša prva skrb, napraviti vse, da se nam bo ta božji dar preko zime dobro ohranil. Vzroki, da nam krompir gñje so navadno tile: slabe, neodporne sorte, zgodnje sorte, ki se ne dajo dobro vzimati, neodzoreli krompirji, vloženi v moker krompir pri shranjevanju, poškolovan, obtočeni in po gnilobnih glicah napaden in bolan krompir, pretopla ali premrzla, vlažna zatehla in premalo zračna klet in previsoko naložen krompir.

Pred vzimovanjem moramo strogo prebrati krompir in izločiti vse vsekane, obgriznjene, neodzorele, bole in po beli plesnobi ali mokri gnilobi napadene gomolje. V shrambo spada le popolnoma zdrav in neoporečen krompir. Pred vkletenjem krompir razgrnemo, da se dobro posuši in odpade od njega vsa preta, šele nato ga znošimo v shrambo. Po krompirju ne smemo hoditi, ali ga premetavati, da se ne obtočile.

Zavedati se moramo, da je gomolj živo bitje, ki diha in se pri tem razvija tudi toplota. Čim

višja je toplota v kleti, tem več življenja razvijajo gomolji. Pri dihanju se porabi škrob, ki se spreminja v sladkor in ga gomolj pri dihanju oddaja. Da izgubljajo krompir tako težo in hranilne snovi je jasno. Zato moramo skrbeti, da je v kleti vedno primerna toplota od 3-7° C. Prevelika toplota pa tudi pospešuje gnitje.

Klet pa ne sme biti premrzla. Krompir zmrzne popolnoma že pri -4° C in se ne more več popraviti. Če ga prenesemo na toplo se omežča in zgñje. Tudi vlažne kleti ne moremo porabiti za shrambo.

Največ škode napravimo krompirju, ker ga nasujemo previsoko, da se spodnje plasti, do katerih ne more svež zrak vsled dihanja gomoljev ogrejejo in se razširja gniloba. Krompir nasujemo le do enega metra visoko. Samo v slučaju, da so gomolji popolnoma zdravi, dobro prebrani in dovolj suhi, so kupi lahko 1¼-1½ m visoki. Nikdar pa ne višji!

Čim več krompirja je v kleti, tem bolj jo moramo zračiti. Zaradi zračitja ne nasujemo krompirja kar na tla, marveč na poseben, iz tal narejen oder, ki je od tal in od sten vsaj za 15 cm odmaknjen. Late naj bodo pribite tako, da je med njimi za 2-4 cm prostora, da se gomolji lahko od vseh strani zračijo. Če je klet velika in imamo mnogo krompirja, postavimo na oder navpično dušnike, ki so zbiti iz lat, da odvajajo toploto in se gomolji dobro zračijo.

Nekateri zmotno trdijo, da krompirju ne sme primanjkovati svetlobe. Vendar je to popolnoma napačno. V mrčni kleti, se bo zdrav krompir obdržal mnogo boljše kot v svetli, kjer postane zelen in prične prezgodaj odganjati in se tako porabi nam tako potrebne hranilne snovi.

Pri manjših gospodinjstvih in v mestih, je čestokrat nemogoče hraniti krompir po zgoraj navedenih navodilih, ker dostikrat nimamo kleti, je premrzla ali premahna. V teh slučajih si pomagamo z drugimi prostori, kjer ne zmrzuje. Navadno postavimo v tako shrambo krompir, v katerem imamo krompir. Da pa bomo tudi tako ohranili zdrav krompir napravimo sledeče. Ako zabož je imamo, izbijmo iz dna nekaj desk in pribijmo mesto njih late, vendar toliko, da je med njimi za 2-3 prste prostora za zrak. Isto napravimo tudi s stranicami. Če pa nameravamo napraviti nov zabož, ga naredimo iz samih lat, ki pa morajo biti dovolj močne. Predno stresemo krompir v zabož, ga postavimo na opeke, da je dvignjen od tal. Nikdar pa ne hranimo krompirja v zaprtih zabojih, sodih, vrečah itd.

Ako bomo vzimovali po vseh teh pravilih, se nam ni bati, da bi preveč gñil. Če pa opazimo gnilobo, preberimo krompir in ga potresemo z živim apnom. Dobro je, posebno, če imamo manjše količine krompirja, da ga čez 4 ali 5 tednov po vzimivši še enkrat skrbno preberemo in izločimo poškodovane ali od boleznih napadene gomolje, ki jih takoj porabimo.

V treh vrstah...

Letošnja trgatve na Dolenjskem je bila izredno ugodna in zadovoljiva. Portugalko so začeli trgati na prisojnih krajih že na Mali Šmarini, sedaj pa bo trgatve že zaključena. Po novomeških gostilnah že točijo mošt, ki je izredno sladek.

Krava je nabodla pastirja Jožefa Podhrbivška iz Dolenje Nemške vasi pri Trebnju in mu prebodla trebuh. Pripeljali so ga v ljubljansko bolnišnico.

V Kranju so se poročili: Erik Mühle in Terezija Szmihradsky iz Kranja, oziroma iz Blede; Ladislav Brunzlik in Sidonija Macha, Janez Pertiš in Kristina Peganova ter Viktor Šolar in Ana Peklejeva, vsi iz Kranja.

Tisoč porok je bilo v enem letu v Mariboru. To število je dopolnil poročni par Jožef Kolar in Helena Večernikova.

Na Spodnjem Štajerskem obsegajo vinogradi z zlahtnim trsem okrog 18.000 ha, povprečno rodijo na leto pol milijona stotov grozdja ali nad 900.000 hl vina. Vsega skupaj je na Spodnjem Štajerskem 2.800.000 sadnih dreves, ki opravljajo sloves Spodnjega Štajerskega kot sadni paradiž.

10. t. m. bo v Benetkah odprta hrvaška razstava, ki bo imela naslov: Hrvaška skozi stoletja. V razstavnih paviljonih bo prikazana hrvaška umetnost, kultura in civilizacija in to na osnovi zgodovinskih podatkov. Razstava bo prirejena v eni izmed velikih beneških palač.

Ob 25. letnici smrti dr. J. E. Kreka V spomin očetu našega ljudstva

Pred 25 leti mu je prenehalo biti srce. Ob 25. letnici njegove smrti pa obudimo njegove misli, ki so mu bile voljo.

Dvoje je bilo dr. Kreku vedno v mislih. Prvo je posebno ljubilo: drugo je posebno sovražilo. Pa v obojem pogledu nam je vzornik in vodnik.

To, kar je dr. Krek posebno sovražil, je bilo prazno besedičenje o narodoljubju. »Pustite bedake, naj prosto gobezdajo o narodu,« učil pa je, »vi pa ne hodite za njimi!« In takih govoračev je bilo tudi v Krekovem času mnogo. Krek je hotel, naj ima vsak govor, zlasti vsak obširen govor, svoj določen cilj in smoter. Tako imenovanih slavnostnih govorov dr. Krek ni rad sprejel, še neraje govoril. Pustil je druge, da so razvijali in prodajali svoje programe, pri dr. Kreku pa je bilo že njegovo ime program. Zgodilo se je več kot enkrat, da se je ponorčeval z govornikom, ki je le preveč opletal s svojim programom.

»In če pride kuza čez nas, le kako se bomo rešili, če nimamo programa!«, se je šalil Krek.

Pregledal je dr. Krek svoj čas in ljudi svojega časa ter jih vse, v kolikor so se dotikali ljudskega blaga, dobro presodil. Ako ste hoteli biti pri Kreku sprejeti kot njegovi učenci ali sodelavci, niste smeli nastopati kot narečenec ali govoriti na vsa usta. Tudi niemu

samemu se je v govoru včasih zataknila beseda, nepoučeni bi rekli, da govornik ni bil pripravljen, kdor pa ga je poznal, je vedel, da je Krek raje začel, ko da bi se znebil kake prazne besede. Krek je sovražil preklíce, kakor jih tako rado počene na dan plitko rodoljublje, ki živi le od navdušenja, ne pa od razsodnosti. Premalo nas je, tako je mislil dr. Krek, da bi smeli toliko govoriti o narodu, zakaj kdo bo potem delal za narod. Krekovo geslo se je glasilo: Delaj!

Prav to je tisto, kar je dr. Krek tako ljubil: delo za ljudstvo. Ko so drugi govorili in pisali o ljudstvu, je Krek delal za ljudstvo. Seveda je tudi dr. Krek mnogo govoril in mnogo pisal o narodu. Vse pa tako, da je bilo njegovo govorenje in njegovo pisanje v resnici dejanje. Govori na shodih, govori na sejah, govori na tečajih. Pa prebiramo in preiščujemo te govore, ki so bili večidel pogovori s poslušalci, ne pa govori poslušalcem, in videli bomo, da mu je bilo le za nuino, in sicer važno stvar. Leto za letom, teden za tednom je pisal članke za »Domoljuba«, ker je bil resničen domoljub. Kakor se zdi duševnemu pridigarju potrebno, da poskrbi vsako nedeljo za pridigo v svoji srenji, tako je dr. Krek navadno tudi vsako nedeljo ali zadnji čas v ponedeljek, napisal tehten članek. »Domoljub« je bil Krekova leca. In vse slovensko ljudstvo je bilo Krekova srenja. Ljudstvo je mislilo na Kreka, in on je mislil in delal za ljudstvo.

Ako pa sta bila pri dr. Kreku že ustna in pisana beseda tudi delo in dejanje, koliko boli so bila to vsa njegova druga dejanja, prizadevanja. Kdo je sklical več shodov, kdo imel več potov in voženj, kdo je bil pripravljen žrtvovati več svojega imetja in zdravja za narodov blagor, kakor dr. Krek? Kdaj in kje se je pojavila velika skupna zadeva, da dr. Kreka ni bilo zraven? In če ga kdaj res ni bilo videti ali slišati pri kakšni važni ljudski zadevi, potem pač vsa stvar ni bila bodisi tako potrebna ali če je to bila, pa v svoji prireditvi brez njega ni bila tako posrečena. Dr. Krek pa se ni vsiljeval svojemu narodu, marveč je narod sam silil k dr. Kreku.

Vedno je bilo vsem prijateljem dr. Kreka lahko govoriti in občeati z njim, toda o njem govoriti in pisati je težko. Krek je namreč eden izmed onih naših mož, za čigar spoznavanje in umevanje nimamo nobene učeniške stolice, kjer se more človek poučiti o delu in značaju n. pr. kakega pisatelja ali skladatelja. Kdor se hoče dr. Kreku izvesti, kdor si hoče ustvariti o njem pravo sodbo, naj se globoko vživi v skrb in stiske slovenskega naroda v Krekovem času. Vse to, kar je naš narod skrbelo in bolelo, vse to je bolelo in skrbelo tudi dr. Kreka. Kako ga je šele moralo skrbeti in boleti srce, ko je čutil, da ne bo več mogel delati za svoj narod. Zares, o Kreku govoriti in pisati ni lahko.

Slava njegovemu spominu!

Francoski zaklad na Ljubljanskem polju

Ljubljana, 7. oktobra.

Lep in jasen oktobrski dan. Ko so prijatelji položili zemeljske ostanke dragega Janeza v blagoslovljeno zemljo, je krenila mala skupina od pokopališča čez lepo Ljubljansko polje, razmotirajoč valovanje in kipeenje življenja. Pa se je nekdo med njimi spomnil na povest, ki jo je znala stara ljubljanska živa kronika Marija tako lepo pripovedovati o francoskem zakladu na Ljubljanskem polju.

Stari Ojster, pravi ljubljanski original, je bil grobar pri sv. Krištofu, ki je vneto skrbel za vse grobove pa se je poleg tega svojega posla posvetil posebni znanosti iskanja zakladov. Dolgo vrsto let je proučeval skrivnosti banjanice ali »čarovne palice«, kakor se je sam izražal. Po raznih poskusih in razmišljanjih je naposled v njem dozorel trden in za njega neovržen sklep, da se na Ljubljanskem polju tam in tam, na tej in tej njivi nahaja zakopana ogromna množina zlatega francoskega denarja. O zakladu je zvedel tudi neki ljubljanski obrtnik, mojster Jakob.

Obrtnik se je odločil, da bo na vsak način starega grobarja pripravil do tega, da bosta šla kako poletno noč na Ljubljansko polje kopat francoski zaklad. Okoli polnoči je grobar primahal z lopato in krampom na polje k znamenju. Spremljal ga je njegov prijatelj, starejši mož. Grobar je v rokah nosil blagoslovljeno svečo in čarodajno palico. Nato je grobar opozoril, da je bližajo že zakladu in da ne sme nihče spregovoriti niti besedice, še kihnuti ne sme nikdo. Grobarju se je pridružil tudi mojster Jakob, ki je gojil trdno upanje, da dvigne zaklad in da mu bo mogoče svojo obrt krepko podpreti proti konkurenci. Ojster pa je tudi še pripomnil, da bodo sedaj imeeli srečo, ker nikdo med njimi ne nosi imena Janeza Evangelista, rekoč: »Kdor je Ja-

nez Evangelist, ta še nikdar ni zaklada odkril in dobil.« In bodril je družbo še veselo: »Šli bomo potem z zlatom v Ljubljano po poti, da se izognemo ibajtarjev.«

Grobar je stopil v ris. Začel je svoje ceremonije z banjanico. Dolgo so tam stali in čakali. Nenadoma je tja pripeljal kmet Janez voz gnojnice. Ko je videl na njegovi njivi čudne postave, se je sprva ustrašil. Opazil je tam izkopano jamo. Kmet se je od straha kmalu ostrčil in začel rohneti in na grobarja kamenje lučati. Družba ni dala od sebe niti glasu. Stali so kot kamenite figure. Kmet je postalo hudo strah. Vzkliknil je in odkuril z vozom proti domu. Ojster pa je nato, ko je videl, da ni v jami nikakega zaklada, vzdihnil:

»Zaklada ni. Vrag mi ga je odpeljal, saj sta videla, kako je metal kamenje.«

Pozneje so se od jame odstranili in Ojster je začel šteti:

»Preje smo bili trije, sedaj-le smo štirje.«
»Pobrali so je urno domov. Francoski zaklad pa je do današnjih dni ostal na Ljubljanskem polju.«

Brez sledu je izginila

Od doma je brez sledu izginila 82 let stara Marijana Ceren roj. Klemen, stanujoča v Klečah pri Ježici. Omenjena je srednje velika, sloka, oblečena v delavno obleko bolj temne barve. Kdor bi jo opazil, se naproša, da obvesti svoje oziroma je izroči najbližji karabinjerski postaji.

Zahtevajte povsod naš list!

S. S. van Dyne:

ZAGONETNA SMRT

KRIMINALNI ROMAN

GOSPODA BENSONA

»Kje zabijajo občinski prisedniki iz Bronxa svoj čas?«

»Misliš li, da doma. Ali morda v klubu Somerset... Včasih imajo tudi na občini kaj dela.«

»Lepo življenje, nič mu ni reči! Imaš morda kaj proti temu, da se prepičáš, ali je gospod Moriarty doma ali pa v klubu? Če ne bo preveč razburjen, bi res rad z njim spregovoril nekaj besed.«

Markham je brez besede odšel k telefonu.

»Gospod Moriarty je doma in se odpravlja pravkar na občinski urad,« je povedal Markham. »Prosil sem ga, naj se mimogrede ogleda malo pri nas, preden odide v urad.«

»Mislim, da s tem ne bomo doživel drugega kot novo prevaro,« je pripomnil Vance, »toda na vsak način velja poskusiti.«

»Ali mar sestavljaš uganko?«

»Nikar ne misli, da skušam uganjati brezglavosti. Privoščim mi malo tistega zaupanja, s katerim si bil vedno tako rododaren. Preden bo poldan, ti bom povedal zločinčev ime. Ti dokazi o neudeležbi pri umoru, upam, bodo največje važnosti pri pripravah za moj zamah. Alibi, kakor si ti svoj čas razlagal, je zamotana in nevarna zadeva in daje vedno priložnost za sum. Nasprotno pa,

če ni alibija, to ne pomeni nič. Iz teh poročil na primer vidim, da gospodična Hoffmannova nima alibija glede noči na 13. junij. Pravi, da je šla v kino in potem domov. Nihče pa je ves tisti večer ni videl. Kaj lahko je mogoče, da je bila na Bensonovem domu, kjer je do pozn ure ostala na obisku pri svoji materi. Kako malo sumljiva je ta okoliščina, ne? Pa tudi, če bi bila tam, bi bil ves njen greh v tem, da ima kot hčerka rada svojo mater... Na drugi strani pa je mnogo alibijev, ki jih imamo zdaj v rokah, od takšnih ljudi, ki se smatrajo za nedotakljive... Kako bedasto se to sliši! Eden njih je na primer lažen, to vem slučajno. Imej torej potrpljenje, če ti rečem, da je ta dokazila o neudeležbi pri umoru treba natančno premetriti in pretehtati.«

Čez četrte ure je prispel gospod Moriarty. Bil je to mladenič kakšnih tridesetih let, častiljive zunanosti in brezhibno oblečen.

Markham ga nam je predstavil in mu na kratko razložil, zakaj ga je bil poklical.

»Ravno včeraj mi je o stvari pripovedoval nek policist z osrednjega policijskega urada,« je odgovoril Moriarty. »Imamo njegovo poročilo,« je odvrnil Vance, »pa je malo preveč splošno. Ali

nam hočete povedati natančno, kaj ste delali tisto noč po sestanku s polkovnikom Ostranderjem?«

»Polkovnik me je povabil na večerjo. Prišla sva skupaj zvečer ob desetih v »Marseillesu«. Povečerala sva in malo pred polnočjo odšla v Piccadilly, kjer sva ostala vse do pol treh zjutraj. Potem sva se podala na njegov dom, kjer sva še nekaj popila in malo pokramljala. Nato sem se vsedel na mestni vlak in sem prišel na svoj dom ob pol štirih.«

»Včeraj ste povedali policistu, da ste bili v gledališču v neki loži.«

»Gotovo.«

»Ali sta bila z gospodom polkovnikom oba med vso predstavo v isti moži?«

»Ne, po prvem dejanju je prišel nek moj prijatelj pome in polkovnik je za trenutek odšel. Po drugem dejanju sva šla s polkovnikom pokadit cigaro v prostor za kadilce.«

»Ali nam lahko čisto točno poveste, kdaj se je končalo prvo dejanje?«

»Približno ob pol ene.«

»In kje je tista soba za kadilce?« je vprašal Vance, »če se dobro spominjam, je na tisti strani, kjer je cesta.«

»Da, točno.«

»Ali ni v neposredni bližini tistih lož kje kak izhod na ulico?«

»Je, in tisto noč sva šla vprav tam ven.«

»Koliko časa pa polkovnika po prvem dejanju ni bilo nazaj?«

»Nekaj minut. Točno ne morem povedati koliko.«

»Se je vrnil v ložo, ko se je pred začetkom drugega

stor?«

Moriarty je pomislil.

»Zdi se mi, da še ne. Mislim, da se je vrnil nekaj minut po začetku drugega dejanja.«

»Kakih deset minut morda?«

»Čisto zanesljivo vam tega res ne bi mogel povedati. Morda je bilo še nekaj več.«

»Recimo torej, da je bil polkovnik odsoten dva, štiri minut.«

»Da, tako nekako.«

S tem se je razgovor končal. Ko je Moriarty odšel, Vance nekaj minut ni nič spregovoril.

»Izredno čudno,« je potem pripomnil.

»Gledališče »Piccadilly« stoji tik za vogalom Bensonove hiše. Razumeš, kakšne možnosti se pri tem odpirajo? Polkovnik povabi občinskega prisednika v tisto gledališče in kupi vstopnico za ložo, ki je blizu vrat, katere drže v stranski prostor. Malo pred pol eno odide iz lože, se izmuzne skozi vrata na ulico, gre k Bensonu, potka, mu odpro, ubije Bensonu in se hitro spet vrne v gledališče. Dvajset minut je več kot zadosti. Zdej razmotrimo postranske okoliščine in pogledimo, če se ujemajo: Gospodična St. Clair nam je povedala, da je bil polkovnik izgubil mnogo denarja pri špekulacijah, ki mu jo je nasvetoval Benson, in mu je očital nepoštenost. Polkovnik že teden dni ni govoril z Bensonom. Videl je gospodično St. Clairovo v »Marseillesu« s prijateljem in ker je vedel, da bo gotovo odšla domov polnoči, se je odločil, da stori svoje dejanje ob pol ene. Ker je bil častnik, je imel pištolo »Colt 45« in je verjetno dober strelec.

Zelo si je želel, da bi dal koga zapreti, pa naj bil to kdor koli, njemu je bilo to vseeno. Celotno telefonično te je vprašal, kako daleč si je prišel. Bil je to eden tistih silno redkih ljudi na svetu, ki bi ga bil Benson lahko sprejel tako oblečen, kakor je bil tedaj. Polkovnik je natančno poznal Bensonovo hišo petnajst let, če ne še več. Platzoval nam je povedala, da je videla Bensonu, da mu je razkazoval svojo lasuljo. Končno je tudi znano, da je polkovnik natančno poznal navade v Bensonovi hiši. Verjetno je bil tam spal večkrat, in sicer tedaj, ko je bil svojemu tovarišu razkazoval čudovitost razuzdanega ponočnega življenja v New Yorku. Kaj praviš k temu?«

Markham ga je poslušal in se šušil.

»Zdej razumem, zakaj si se toliko zanimal za polkovnika in spraševal druge, če ga poznajo, in čemu si ga celo povabil na kosilo. Pa resno misliš, da utegne biti on morilec?«

»Morilec?« je vzkliknil Vance. »Tale stara puhla butica! Reži no, Markham! Lahko si prepričan, da je polkovnik odšel iz lože z namenom, da si dušo malo priveže in se potem spet vrne občudovati dekleta na odru.«

»Še enkrat je potem na kratko povzel misli glede tistih petih oseb, na katere bi vse utegnili pasti sum, ter končal: »Gospodična St. Clair, stotnik, Pfyfe, Platzoval in Ostrander, vsakogar od teh bi prav lahko obtožil, kajti proti vsakomur bi lahko navedli celo vrsto tehtnih dokazov. Edina nesreča je, da so vsi ti nedolžni! In zdaj, ko so vsi tisti, ki bi jih kakor koli že lahko obdolžili zločin, nedolžni, kaj nam še preostane?«

Zaboji lepih in sladkih domačih hrušk

Ljubljana, 8. oktobra.

Sadjarstvo in vrtnarstvo društvo je v nedeljo na svojem rednem običnem zboru polagalo račun o svojem delovanju za povzdigo našega sadjarstva in vrtnarstva. Koliko je ta lepa in agilna organizacija prispevala za povzdigo našega umnega sadjarstva, nam dostikrat nazgovorneje in najboljše pokažejo lokalni uspehi, ki so jih dosegli člani društva po posameznih krajih in ki jih zlasti letošnja sadna letina dovolj jasno riše in kaže.

Tam okoli Velikih Lašč bi si človek mislil, da ni mogoče gojiti kakega plemenitega sadja. Pa prav tamošnji sadjarji so letos pokazali, kakšne lepe uspehe so dosegli z gojitvijo raznih plemenitih vrst. Tam so plemenite hruške, tako maslenke in vodenke, izredno dobro obrodile. Je tam sadja toliko, da ljuje ne vedo kam z njim. Izredno lepe hruške leže ponekod kar na kupe. Potrebna bi bila primerna organizacija, da bi to dobro sadje spravili na ljubljanski trg, kjer se prav zadnji čas branjevci pri- tožujejo, da jim primanjkuje primerne bla- ga za prodajo.

Velikolaški župan je včeraj pripeljal v Ljubljano veliko množino plemenitih hrušk, tako maslenk in vodenk, trdih in mehkih, debelih in drobnih. Marsikdo doslej ni imel niti pojma, da je mogoče tik pred nosom ljubljane do- biti tako izborne hruške, tako lepo sadje, ki bi delalo vsakemu sadjarju ponos na kaki sadni razstavi. Tja na Figovcevo dvorišče je bilo od teh velikolaških hrušk pripeljanih več zabojev v teži do 2000 kg. Nekateri zaboji so bili pro- dani na debelo.

Mehke, debele, rumene hruške pa so bile tam prodane na drobno. Ko so mnogi pasantje izvedeli, da prodajajo na dvorišču lepe hruške, so hitro krenili tja in vsak si je skušal kupiti po par kilogramov. Ljudje so v zabojih kar izbirali boljše blago in dajali hruške na tehtni- co, kjer je tehtal neki trgovec in kasiral denar. Kmalu so bile te hruške, ki so bile izredno lepe, debele in okusne, vse prodane. Mnogi so nato pobrali še ostanke, izbirke, kajti med lepimi in zdravimi hruškami je bilo tudi nekaj nagitih. Te so šle nekaj ceneje v kup. Trde, še nevlje- žane hruške so pokupili nekateri trgovci s sadjem.

Ko kostanj zori

Jesenske barjanske megle postajajo iz dneva v dan gostejše, tako da jih oslabelo sonce posuši še v poznih popoldanskih urah. Na Golovcu in po drugih gričih in hribih zori kostanj. Nočna in dopoldanska megla zmečka ježice in plodove, da jih sonce in lahen vetrič izlušči in z glasnim su- nom padajo plodovi v šelesteče listje. Kostanj, ve- selje otrok in odraslih, je zrel.

Po mestnih ulicah in križiščih postavljajo ko- stanjarji svoje peči in stojnice, da si pribere v trdi borbi za vsakdanji kruh veaj nekaj lir za zimo. Kmalu se bodo zagledala glasna vabila: »Maroni prav vroči, »kostanj, kostanj itd.«. Taki in podobni kliči nas vedno stregnijo, da je treba pomisliti na bližajočo se zimo, na kurjavo, obleko, obutev in na najvažnejše, na zimsko zalogo.

Kostanj je zelo važno živilo; posebno v ee- danjem vojnem času, ko je posameznik navezan največ le nase, ne gre, da bi ga podcenjevali ali zanemarjali. Letos kakor vse kaže, bo kostanjeva letina zelo dobra in upajamo, da bo tudi trgi- niim bogato založen ter bomo tako s kostanjevim jedim priljubili kakšen kilogram riža in makar- nov za bolj slabe mesece.

Plodovi kostanja vsebujejo 47,30% škroba kar je zelo mnogo, saj vsebuje žito 60% in stročnice, ki so najbolj s škrobom založeni plodovi 52%; beljakovin vsebujejo kostanjevi plodovi 3,80%; beljakovin vsebujejo kostanjevi plodovi 3,80%; 2,80% maščobe in 2,10% rudninskih snovi. 100 g kostanja vsebuje prav toliko hranilnih snovi kot 186 g govejega mesa ali 203 g telečjega mesa, 159 g svinjskega mesa (brez masti), 303 g kravjega mleka, 18 g kruha ali 2½ kokošji jajci.

Ce primerjamo kostanj z drugimi živili, ka- kor nam kaže zgornja razpredelnica, vidimo, da je možno s kostanjem nadomestiti mnoga živila, ker se v sedanjih dobi racioniranja ne samo izplača, pač pa je to nujna potreba.

Za gospodinjje je gotovo najvažnejše, kako ohraniti te koristne sadje za zimo. Tu imamo več načinov, vendar se za manjše gospodinjstvo izpla- čata le dva: shranjevanje v mivki in shranjevanje v loncu. Okusna, nasitljiva in zdrava je tudi ko- stanjeva meza, vendar jo radi pomanjkanja slad- korja le težko pripravimo.

Shranjevanje sladkorja v mivki je že zelo star način konzerviranja. V primeru velik zaboj ali eod nasujemo za 3 prete na visoko opranega rečne- ga peska, ki pa se mora preje posušiti. Na pesek stremo plast kostanja, ki pa mora biti popolno- ma zdrav, suh in dobro zrel. Tudi kostanj naj bo za 3 prete na visoko nasut. Nanj stremo zopet

mivko in to ponavljamo tako dolgo, da je zaboj poln. Nazadnje zaboj previdno potresemo, da pride pesek v vse še prazne prostore. Na vrhu pa nasujemo zopet za 3-4 prete mivke in zaboj po- krijemo. V hladni in zračni shrambi se kostanj

Krompir za oktober

Za oktober dobe upravičenci na nakaznice za krompir po 10 kg krompirja na vsak oktobrski odrezek. Na septembrske odrezke nakaznice za krompir ne bo krompirja, ker so upravičenci že dobili po 10 kg na erke A, B in C septembrskih živilskih nakaznic. Krompir oddajajo naslednje trgovine:

Bahovec Josip, Sv. Jakoba trg; Bartl Henrik, Predjamska 24, Blažir Vladimir, Zelena jama 17; »Ekonom«, Kolodvorska ulica 8; Goršič Danica, Tržaška cesta 26; Gospodarska zadruga, Bleiwei- sova (prej Tyrševa) cesta 29; Gospodarska zveza, Maistrova cesta 10; Gregore & Comp., Bleiwei- sova (prej Tyrševa) cesta 15; Ilovac Marija, Blei- weisova (prej Tyrševa) cesta 92; Jelačin Ivan, Napoleonov trg 1; Jereb Rudolf, Campova ulica 8; Jurca Adolf, Kolodvorska 32; Jurčić Simon, Blei- weisova (prej Tyrševa) cesta 5; Kačar Franc, Sv. Petra cesta 67; Kačar Franc, Vodnikova ce- sta 87; Kamenšek Franc, Einspillerjeva ulica 20; Kladnik Josip, Sv. Petra c. 14; Kmetijska druž- ba, Novi trg; I. del. konzumno društvo v vseh svojih prodajalnah; Konzumno društvo Vič; Ko- vačič Marija, Miklošičeva cesta 34; Krulje Pavel, Gerbičeva 3; Kušar Ana, Tržaška cesta 91; Ku- šar Helena, Rožna dolina IX-5; Langus Ivanka, Vidovdanska cesta 2; Legat Anton, Miklošičeva cesta 28; Lubšina Franc, Tržaška cesta 66; Lun- der Terezija, Rožna dolina V-26; Marinko Tere- zija, Prisojna ulica 7; Marn Neža, Tržaška c. 75; Marolt Karel, Trnovska cesta 13; Medved Ivanka, Zaloška cesta 45; Mežan Janko, Medvedova uli- ca 36; Mlakar Julija, Bežigradska 20 in Stari trg 28; Motob Bogo, Krekov trg 11; Nabavljalna za- druga drž. nameštencev; Nabavljalna zadruga drž. železničarjev; Nabavljalna zadruga mestnih usluž- benev. Prečna ulica; Niklsbacher, Pražakova ul.; Ovan Angela, Hrenova 19; Pauli A., Sv. Petra 38; Pengov Osvold, Karlovska 19; Pezdir Ivan, Gra- dišče 3; Smrkolj, Vošnjakova ulica; Soklič Matko, Pred konjušnico 4; Sarabon Andrej, Zaloška 1; Šeme Josip, Opekarska cesta; Škulj Marija, Trža-

ška cesta 50; Šlamberger Fani, Središka ulica 7; Štular Nežka, Bleiweisova (prej Tyrševa) cesta 87; Tomšič Marijeta, Kolesijska ulica 23; Urhas Mi- roslava, Slomškova ulica 13; Verlič Josip, Blei- weisova (prej Tyrševa) cesta 31; Volk Avgust, Resljeva cesta 24; Vrhovec Franc, Jernejeva 39; Zaplatil Angela, Galjeva 9a.

obdrži prav dolgo. Kadar kostanj rabimo, ga vz- amemo ven z ravnic in peskom vred in pesek pre- sejemo na situ.

Manjše množine kostanja pa shranjujemo v loncu. V ta namen vzamemo kakršno koli posodo (najprimernejša je lončena), stremo vanjo zdrav kostanj in posodo toliko časa tresemo, da se plo- dovi lepo vsejedo in je med njimi čim manj prazne- ga prostora. Na vrhu pustimo za 3 prete praznega prostora. Sedaj izrežemo iz pergamentnega pa- pirja kos papirja, ki ga položimo na kostanj in zamažemo ves prostor do roba lonca z olivico. Ko olivica razpoka in se posuši zamažemo raz- poke znova.

Kostanj pa lahko tudi posušimo. Na lesene lese nasujemo kostanj in ga sušimo na suhem in vetrovnem kraju pod streho. Ko je suh, ga shra- nimo v vreče na suhem in zračnem mestu. Med sušenjem pa moramo kostaj večkrat obrniti in pre- mešati.

Marmelada iz kostanja zahteva precej pre- vidnosti, ker med kuhanjem brizga in se rada pri- pali. Zdrav in zrel kostanj olupimo in ga damo kuhati. Ko vre 20 minut ga pobremo s penavo, mu odstranimo še spodnjo kožico in ga stisnemo skozi krompirjevo sitkalnico. Nato ga stisnemo ter damo na vsak kg 750 g sladkorja. Sladkor ku- hamo, da se potegne in nato vlijemo še vrelega na stinjen kostanj, ter vse skupaj kuhamo med neprestanim mešanjem še 15 minut. Ko se mezza nekoliko ohladi jo zložimo v kozarce.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

ška cesta 50; Šlamberger Fani, Središka ulica 7; Štular Nežka, Bleiweisova (prej Tyrševa) cesta 87; Tomšič Marijeta, Kolesijska ulica 23; Urhas Mi- roslava, Slomškova ulica 13; Verlič Josip, Blei- weisova (prej Tyrševa) cesta 31; Volk Avgust, Resljeva cesta 24; Vrhovec Franc, Jernejeva 39; Zaplatil Angela, Galjeva 9a.

Športni drobiž

Pri nedeljskem mariborskem nogometnem derbyju med Rapidom in Železničarji je zmagal z golom razlike Rapid. Rezultat 1:2. — V pred- tekmi pa je nastopila rezerva Železničarjev proti enajstorici iz Mürzschlaga, Tekma je ostala z rezultatom 2:2 neodločena.

Moštvo SK Celje je moralo v nedeljo pre- trpeti poraz od Rosenthala. Gostje so zmagali z rezultatom 2:3, čeprav so Celjani igrali na do- mačih tleh.

Pri nemškem tekmovalstvu za Tschammerjev pokal gredo tekme že h kraju. 18. t. m. se bodo pomerile med seboj le še štiri enajstorice in si- cer: Schlake 04, TSV 1860 München, Werder Bremen in TUS Lipine. Od teh štirih moštev bo- sta ostali po 18. t. m. dve, ki se bosta za lepí pokal pomerili 1. novembra v berlinskem olim- pijskem stadionu.

Kot smo že objavili, se bosta nogometni re- prezentanci Švice in Nemčije pomerili 18. t. m. v Zürichu. Zadnje njuno srečanje se je končalo z zmago Švice in to sredi Dunaja 1. februarja 1942. Rezultat je bil 2:1 za Švico. Doslej pa sta obe reprezentanci že odigrali skupaj 26 tekem, od katerih so jih Nemci 15 odločili v svojo ko- rist. Sedemkrat so bili poraženi, ostale tekme so ostale neodločene. Dosedanja razlika v golih je 66:38 za Nemčijo. Kako se bo končalo naslednje srečanje, bomo pa še videli.

Pet nogometnih tekem je bilo preteklo nede- ljo na Dunaju. Rapid in Vienna sta si delila točki. Rezultat je bil 3:3. Kljub neodločenemu rezultatu pa v tabelici še vedno vodi Vienna z 9 točkami, Wiener AC: Austria 6:1, FC Wien je odpravil Reichsbahn s 3:1, Florisdorfer AC pa je zmagal nad graškim Sturmom s 4:2. V peti igri sta se pomerila Wiener Sportklub in Wacker. Tekma je ostala pri stanju 5:5 neodločena. Vsako mo- šтво pa je spravilo po eno točko.

V Trbovljah so v nedeljo odprli novo no- gometno igrišče. Ob tej priliki je bil prirejen ve- lik nogometni turnir na katerem je igralo tudi policijsko 1. oštvo z Dunaja. Zmagali so Dunaj- čani z 2:3. V gosteh so bili tudi Celjani in sosed- ni Hrastniki.

Jeseniška igralca namiznega tenisa Strumb in Knific, ki sta moštra v tej igri, sta v nedeljo gostovala v Inomestu. Na prirejenem turnirju sta ostala zmagovalca, v medmestni tekmi Jese- nice: Inomest pa so se Jesenice plasirale na dru- go mesto.

Preteklo nedeljo so imeli na Štajerskem zadnjo letošnjo kolesarsko dirko, na katero so prišli tudi dirkači iz Gradca, Celovca in od dru- god. Po ostri borbi sta se končno vsidrala na prvo in drugo mesto brata Gregoriča iz Slove- njega Gradca. Prvi je bil Ivan Gregorič, ki je progno prevozil v času 58:48,2, drugi pa brat Jože v času 58:48,6. Šele na tretjem mestu vidimo Ca- lovčana Entholtzerja. Inž. Jager iz Gradca pa je privozil na cilj šele peti.

Ljubljana

Koledar

Danes, četrtek, 8. oktobra: Brigita, vd. Petek, 9. oktobra: Dionizij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Bleiweisova c. 6; mr. Hočevar, Celovška 62; mr. Gartus, Moste—Zaloška cesta.

ISTITUTO CONVITTO „G. MARCONI“ VENEZIA

Campo S. M. Formosa 5866, tel. 23051

Ricevonsi iscrizioni anno scolastico 1942-43 Ginnasio (4.0 e 5.0), Liceo classico e scientifico — Istituto tecnico inferiore (4.0) e superiore per ragionieri e geometri — Istituto ma- gistrale inferiore (4.0) e superiore — Preparazione licenza Senola Media. — Possibilità quadrare anno. Convitto — Semiconvitto — Esternato — Dopo- scuola — Accoglimento anche studenti di Senole Regio — Programma a richiesta.

Sprejemajo se vpisi za šolsko leto 1942-1943 za ginnazijo (4. in 5.), klas- ali in znanstveni licej — Nižjo (4.) in višjo sem- ljensko izobrazbo — ni- je (4.) in višje učiteljsko — Priprava na matura srednje šole. Možnost prestopiti šolsko leto. Konvikt — Podkonvikt — Eksternat — Nadzor po pouku — Sprejemajo se tudi dijaki Kraljevih šol — Na zahtevo program.

Skupinski pevski tečaji za začetnike in lanske gojence se prične v Slogini glasbeni šoli v oktobrom. Pevci, ki se žele izvežebati v pravilnem in lepem petju, se morejo še vedno prijaviti. Skupin- ski pevski pouk ima namen širiti kulturo pevskega glasu tudi v krogih onih pevcev, ki si ne morejo glasu izoblikovati z obiskavanjem solopetja. Pri- jave sprejema šolska pisarna v Pražakovi 19.

Glasbena zgodovina. Predavanja iz glasbene zgodovine se prične v Slogini glasbeni šoli dne 8. t. m. ob 17.30. Glasbena zgodovina je zanimiva ne le za one, ki se uči glasbe, temveč tudi za vsakega ljubitelja glasbe in za omikanca sploh. Poslušati jih more za malo prisotjino vsakdo. Predavanja bodo enkrat na teden. Pojasnjevali jih bodo od časa do časa glasbeni nastopi. Prijave sprejema šolska pisarna v Pražakovi 19.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Četrtek, 8. oktobra ob 17: »Oče naš«. Red Ce- trtek.

Petek, 9. oktobra: Zaprt.

Sobota, 10. oktobra ob 17.30: »Večno mlada Sa- loma«. Izven.

Nedelja, 11. oktobra ob 14: »Poročno darilo«. Iz- ven. Znižane cene od 10 lir navzdol. — Ob 17: »Oče naš«. Izven.

Opera:

Sobota, 10. oktobra ob 17: »Traviata«. Red Pre- mierski. Otvoritvena predstava operne sezone.

Nedelja, 11. oktobra ob 16: »Seviljski brivci«. Iz- ven. Cene od 24 lir navzdol.

Ponedeljek, 12. oktobra: Zaprt.

Abonenti reda Četrtek bodo imeli danes v če- trtek ob 17 predstavo E. Gregorinove igre v sed- mih podobah z uvodom: »Oče naš«. Delo zajema vsebinsko sedmero prošnji iz molitve ter jih po- nazorjuje v moralnih in socialnih vprašanjih iz današnjega časa. V delu je zaposlen ves dramski ansambel. Igro je režiral E. Gregorin, zvočne elek- te je posnela tvrdka »Radio Philips« (Zrimsek).

Prihodnji teden bo prva letošnja unizoritev Jurčič Golive igre: »Deseti brate«. Igra že več ko desetletje ni bila na odru naše Drame. Naslovno vlogo bo igral Milan Skrbinšek, Piškava — Petek, Kvasa — Drenovec, Dolela — Lipah, Benjamina — Bratina, grajsko goslo — Gabrijelčičeva, Ma- nico — Levjarjeva, Marjana — Verdontik, Krjavlja — Cesar. Igro bo režiral prof. Sest.

Nova »Traviata«. Operno gledališče bo začelo letošnjo operno sezono s popolnoma na novo na- študirano »Traviato«. Predstava bo zanimiva, ker bomo slišali v naslovni partiji prvič Ksenijo Vi- dalijsko, za katero pomeni nastop v tej vlogi novo stopnjo razvoja. V tenorski partiji bo spoznalo občinstvo debutanta Draga Čudna, goienca pevške pedagoginje ge. Ljudmile Srpekove Očeta bo pel Janko, zdravnik — T. Petrovič k. g. Dirigent: D. Zebre, režija in scena: C. Debevec, zborovo- dja: R. Simoniti, koreograf: inž. Golovin.

Opera pripravlja Millöckerjevo opereto: »Ga- sparone«. Millöcker je znan kot komponist »Dijaka prosjaka«. Njegova glasba je melodijska, zasnovana operete ima za vzor klasično operetno formo. De- janje ima za vsebino zgodbo o razbojniku Gaspa- ronu, strahu Sicilije, na račun katerega se zgodi- razni »zločini«. Glavne partije bodo peli: Ivanči- čeva, Slatoljev, Barbičeva, M. in B. Sancin, Zupan in J. Rus. Dirigent: R. Simoniti, režiser: inž. P. Golovin.

Kdo je izdajalec? To je Osvobodilna Fronta, ki je pahnila slovenski narod v najstrašnejšo nesrečo.

V nekaj dneh izide Janez Jalen:

»BOBRI«

I. DEL

Najlepše branje Vam nudijo knjige „Slovenčeve knjižnice“

Naročite se nanje!

Vsaka knjiga le 6.- Lir

Zdravnik gre križem svet

V. HEISER

113

Imel sem občutek, ko da me opre- zuje ducat ostrih oči skozi perzijska zagrinjala. Domneval sem pač, da bo kraljevo spremstvo budno pazilo, da ne bi umoril kralja, ko je vladar vse svo- je pomočnike odslavljal iz sobe.

»Ali hoče vaše veličanstvo zares ve- deti, kako je?«

»Da, to ravno želim.«

»Potem bom vašemu veličanstvu go- voril. Obiskal sem doslej vse zdravstve- ne šole bodi na zahodu bodi na vzhodu.«

»No in...?«

»Močno obžalujem, da moram vaše- mu veličanstvu povedati, da je vaša zdravstvena šola najslabša, kar sem jih sploh kje videl.«

Tedaj je kralj poskočil, kakor da bi ga nekaj pičilo in vzkliznil:

»Ni mogoče!«

Nato je začel hoditi sem pa tja ter kar besniti.

»To je naravnost žaljivo! Ni mogo- če! Nihče mi še ni česa podobnega po- vedal.«

»Vaše veličanstvo je hotelo vedeti za moje odkrito mnenje. Zato sem po- vedal svojo sodbo.«

»Toda vsako leto sem poslal v Ame-

riko in Evropo skupino naših najbolj- ših mladeničev. Nekateri že poučujejo v zdravstveni šoli.«

»Vaše mladeniči sem videl. Mnogi izmed njih so si navzeli naših slabih navad, e malo dobrih.«

»To bi se torej reklo, da jim biva- nje v Ameriki ni bilo toliko v prid.«

»Ravno sem vam glede te točke ho- tel nekaj opomniti. Največja težava je v tem, da vaše veličanstvo nima dobre zdravstvene šole.«

»Moja vlada nima drugih sredstev, ki bi jih mogla uporabiti za ta na- men.«

»Siam ima krasne ustanove za lepe umetnosti. Komu neki služijo, če pa bolno ljudstvo umira prej ko bi bilo treba? Po pravici trdijo, da znaša umrljivost v Siamu trideset ali štiri- deset od vsakega tisoča. Mrtvi se ne morejo veseliti lepih umetnosti. Prva stvar, ki bi se je Siam moral lotiti, je izboljšanje zdravstvenih razmer.«

V nadaljnjem pomenku sem kralju pojasnil, da bi bil njegovi podaniki mnogo bolj srečni, če bi bili ozdrav- ljeni črevesnih zajedavcev, kar bi tudi krepilo gospodarsko blagostanje, S

tem pa bi se tudi večala narodna moč in ugled Siama. Dejal sem mu, da mi želimo samo sodelovati z zdravstve- nimi uradniki njegove vlade, a da je predvsem potrebno, da morajo to biti dobri pomočniki, kar pa bi se dalo doseči le s poukom v boljši šoli, ka- kor je njihova sedanja.

»Kje pa bi mogli najti boljše šole?«

»Na Filipinih.«

»O, Združene države so strašno bo- gate. Vi v tej deželi trošite milijone, ker bi morala biti zdravstvena šola tam doli odlična.«

»Naj mi njegovo veličanstvo opro- sti, a povedati moram, da niso Zdu- žene države za Filipine nikdar potro- šile nobenega denarja.«

»To bi se potem reklo, da Filipin- cem nalagate toliko davkov, da ne mo- rejo glave držati iznad vode.«

»Ne, veličanstvo, filipinsko ljudstvo je najmanj obdavčeno ljudstvo na svetu. S tremi dolarji na osebo krije- mo vse stroške. Povprečno obdavčenje v Siamu je zdaleka višje.«

»Kaj naj torej storim? Ne morem dati več denarja.«

»To ne bi bilo niti potrebno. Dobri učitelji veljajo mnogo manj kakor slabi. Rockefellerjeva ustanova bi bila vesela, če bi vam lahko ponudila v pomoč vse svoje osebe ter ustanovila razne študijske podpore, tako da bi

Siamci nazadnje sami lahko prevzeli ves pouk.«

Kralj se je malo zamislil, potem pa je dejal:

Zavedal sem se, da je pomenek tra- jal dlje, kakor pa je navada na kra- ljevem dvoru. Kmalu nato pa se je strežnik vrnil ter prinesel majhno za- metno škatlico. Kralj mi jo je ponu- dil ter rekel:

»Tole vam podarim v potrdilo, da bom držal svojo obljubo in podpiral delo Rockefellerjeve ustanove v Si- amu.«

Priklonil sem se ter odšel. Ko sem se vrnil v hotel, sem odprl škatlico in zagledal odlikovanje četrtega razreda reda belega slona Busanaharana. Zame je bila njegova vrednost v tem, da sem z njim dobil kraljevo obljubo, da bo podpiral gibanje, ki bo zboljšalo zdravstvene prilike in medicinski pouk v deželi.

Način, kako sem prišel do odliko- vanja, je bil proti vsaki šegi. Tiste, ki so na tem, da jih odlikujejo, na- vadno poprej vprašajo, če so voljni odlikovanje sprejeti. Ta navada mi je dajala priliko, da sem se povsod lahko držal sklepa, da nikdar ne sprejemam nobenih častnih odlikovanj.

Pred vojno so v Siamu imeli okrog pet sto evropskih »uslužbencev«, ki jih je tamošnja vlada nastavila v glavnem zaradi stalnega pritiska Anglije, Fran- cij, Belgije in Nemčije. Mnogi izmed njih so bili zadovoljni, da so dobivali svoje plače, pri tem pa so se menili za vse drugo, kakor pa za tisto, kar je zahteval položaj.

Posledice vstopa Brazilije v vojno

Ameriško in angleško mornariško poveljstvo si je naložilo samo še nove naloge, nemškim podmornicam pa olajšalo delo

Vstop Brazilije v vojno ima za Združene ameriške države in za Anglijo kvečjemu to dobro stran, da jim je s tem svojim korakom Brazilija odstopila svoja pomorska oporišča ob atlantski obali. Teh pristanišč in oporišč Združene države prej niso izkoriščale. Velik del brazilskih pristanišč in oporišč majhnega brazilkega vojnega ladjevja je bil že od tedaj, ko so Združene države šle v vojno — kar je imelo za posledico pomorsko vojskovanje v srednje in južnoameriških vodah — pod nadzorstvom Severne Amerike.

Šlo bo torej za okrepitev teh pomorskih oporišč pod vodstvom Združenih držav. Zlasti bi jih bilo treba tako urediti, da bi iz njih lahko plule velike ladijske spremljave, kajti braziliska pristanišča in pomorska oporišča imajo to prednost, da so dosti bližje zahodni afriški obali, kakor pa so pristanišča Združenih držav. Sprito se krajše poti bi bile ladijske spremljave manj časa v nevarnosti pred nemškimi in italijanskimi podmornicami, ker bi dosti prej preplele Atlantik. Sicer bi bil prevoz vojaških stvari od afriške zahodne obale dalje težavnejši in zamudnejši, toda Amerikancem, ki se jim itak ne mudi preveč, — o čemer so nas v tej vojni pač že lahko prepričali — očitno bolj ugaja varnejša pot, pa čeprav bi morala iti čez vso Afriko, kakor pa pot, na kateri bi bile ameriške ladijske spremljave v neprestani nevarnosti pred sovražnikovimi podmornicami.

Braziliska vojna mornarica

Sestoji iz dveh velikih bojnih ladij, od katerih je bila prva zgrajena leta 1908, druga pa 1909. Prva je poleg tega tudi najstarejša velika bojna ladja na svetu. Ker pa sta ti dve bojni ladji že zelo zastareli, ne prihajata pri današnjem načinu pomorskega vojskovanja dosti v poštev; dalje spadata k brazilski vojni mornarici dve 3.15 tonski »veliki križarki«, zgrajeni leta 1909. Kakor omenjeni bojni ladji, tako tudi ti dve »veliki križarki« v sedanji pomorski vojni ne pomenita bogve kaj. Uporabljati jih ne morejo niti za spremstvo trgovskemu ladjevju, s katerim bi prevažali razno vojno blago ali vojaštvo. Vse te štiri braziliske ladje so tako slabo zgrajene, da bi se že pri prvem zadetku s torpedom ali letalsko bombo gotovo potopile v nekaj minutah. Le trije brazilski rušilci, ki so bili zgrajeni leta 1940, bi bili sposobni spremljati prevozne ladje, dočim sedem drugih rušilcev, ki so jih zgradili leta 1908 in 1913, velja prav tako za zastarele. Niti štiri podmornice, kolikor jih ima Brazilija, nimajo nobenega posebnega pomena. Na vse zadnje pa braziliska vojna mornarica tudi nima nobenih praktičnihkušenj, vsaj nekušenj iz kakšne sodobnejše pomorske vojne.

Sebi so nakopali nove težave, nemškim podmornicam pa olajšali naloge

Na drugi strani pa se tudi zdi, da ameriško in angleško mornariško poveljstvo čakajo samo še nove naloge, zakaj poskrbeti bo moralo zdaj tudi za varstvo brazilkega trgovskega brodovja, kajti Brazilija sama s svojim zastarelim vojnimi ladjevjem tega ni zmožna. Vstop Brazilije v vojno pa pompeni za nemške podmornice olajšanje njihovih nalog, kajti odslej bodo lahko vsepovedno nadzorovale ladijski promet ob vsej dolgi brazilski obali, prevažanje blaga v smeri proti Srednji in Severni Ameriki, Angliji in Zahodni Afriki, ter se jim ne bo treba več ozirati na to, da ne bi kršile brazilске nevtralnosti. Odslej bodo lahko brezobzirno nastopale tudi proti Braziliji. Vojno področje na Atlantiku se je na ta način zelo raztegnilo,

»Živi računski stroj« Čudežni otrok zagrebškega čevljarja

O nekem zagrebškem čevljarju gre glas, da je oče »čudežnega otroka«. Ta njegov otrok ni samo najboljši računar v svojem razredu, pač pa je zmožen izvesti najtežje matematične račune, takšne, da se morajo še profesorji poslužiti švinčnika in celo logaritmov, če jih hočejo rešiti. Čudežni otrok pa je star komaj dobrih pet let in niti abecede še ne zna bogve kako dobro. No, če je že tak vелеum, pač zasluži vsaj to, da povemo, kako se piše. Je to neki Miha Pošić. Pravijo, da zna na pamet množiti ali deliti šeststevilčna števila in da se nikdar ni malo ne zmoti. Potemtakem po pravici zasluži ime »živi računski stroj«, kakor so mu nekateri začeli praviti. Bogve, kaj bo še iz tega otroka.

L. C.

Mizar Luka

Potem se je vseh ostalih pet pomaknilo bliže k njej, da je skubila zrta in jim jih devala na jezik.

»Dajte vsi roke na hrbet!« je ukazovala. »Mišlitate si, da ste pri obhajilu. Tam tudi župnik položijo hostijo v usta.«

Polagala je po vrsti vsakemu po eno zrno v usta. Potem je eden zgubil ravnotežje, ker so čepele na nogah in vsi so se vreščili podrlji, da so se zasvetile gole noge, ki so brcale po zraku.

»Gremo staviti hišo!« je dejala štiriletna Anica in se odvela na cesto ter grebla prah na kup. Brž je vsa gruča planila za njo. Se mali Štefek, dveletni otrok, se je skobacal med nje.

Oblak prahu se je dvignil nad glave in le oči so še bile svezle, vse drugo je pokrivala siva plast. Tolkli so po kadečem se prahu, ga grebili od vseh strani skupaj in nekdo si je bil izmislil, da so obsuli z njim Štefeka. Sedel je v kupu, obdan skoraj od ramen. Prijetno mu je delo, ker ga je ta vroč prah grel v telo, še lepše, ker je bil mehek kot perje.

Tedaj je zahrpala na ovinku avtomobilska hupa. Kmalu se je pognal proti njim avtomobil, ki je pušal za seboj gost oblak prahu. Za trenutek so otroci onemeli, kakor da vidijo strašno prikazen, potem pa so se pogladi proti kapeli in se tesno stisnili k vratom. Plahi obrazi so zastrmeli najprej v vrata, šele potem so jih boječe in le na pol obrnili proti prihajajoči pošasti.

Vsi so bili vrtoglavi, zmešani. Nobeden ni pogledal ali so vsi, ali mogoče kateri manjka. V tem trenutku se je že avto ustavil. Z visokim tonom so zaezile zavore. S ceste je zavozil skoraj v kapelo, le malo pred njo se je ustavil. Iz avtomobila sta izstopila gospod in gospa. Sto-

možnosti napada in uspehov pa so se za poveljnika nemških podmornic zelo povečale. Obenem se je povečala nevarnost za angleške in ameriške ladje, ki so dobesedno razkrojene po vseh svetovnih morjih, ker so jih nemške podmornice k temu prisilile.

Strokovnjaku se ob takšnih pomislekih vsiljuje vprašanje, če bosta angleška in ameriška mornarica kljub temu, da sta močnejši, mogli tudi v bodoče opravljati svoje naloge, to se pravi, če bosta sposobni tako močno zavarovati prevoze življenjskih potrebščin, vojnega blaga, pogonskega goriva in čet, da ne bo občutnih izgub.

Izreden uspeh francoske policije Skrivno skladišče orožja, ki so se ga posluževali komunisti

Po begu ujetnikov iz sodišča v Nantesu, kjer so razbojniki ustrelili preiskovalnega sodnika v njegovem uradu, je policija preiskava zavzela še večji obseg. V številnih mestih je policija prišla nove sumljive ljudi in jih zaprla. Dva glavna terorista sta tudi že pod ključem, piše pariški poročevalec. Pri zaslišanju sta izdala še tretjega, pri katerem je policija zdaj odkrila v bližini Lorienta veliko komunistično skladišče orožja. Našla je tam 300 kg razstreliva, vžigalnih vrvic, tri lahke strojnice s polnimi trakovi nabojev, deset samokresov, mnogo bomb in poleg njih tudi navodilo, kako je z njimi ravnati. Namenjene so bile za uničevanje avtomobilov.

Na podlagi dosedanjih preiskav je policija pojasnila najmanj sto napadov v Franciji.

Velike tatvine živilskih nakaznic

Na raznih krajih v Franciji je spet prišlo do držnih napadov, ki so jih uprizorili člani oboroženih tolpa na občinske urade, kjer so zadnje dni meseca septembra imeli pripravljene živilske izkaznice, da jih razdele med prebivalstvo za prihodnji mesec. Tako sta na primer dva nasilneža vdrla v občinski urad v Limeil-Brevanne v sien-skem okrožju, kjer so vprav tedaj delili živilske nakaznice. Nasilneža sta uradnike, ki so bili zaposleni pri tem delu, s samokresom v roki prisilila, da so jima dali 2.400 živilskih nakaznic.

Tudi v pokrajini okrog Nizze je bilo več takšnih primerov, da so neznanci z orožjem v roki vdrlji v občinske urade in tam prisilili uradnike, da so jim sami dali živilske nakaznice, kolikor so jih nasilneži zahtevali od njih. Poročilo iz Pariza pravi, da so neznanci izsilili samo v pokrajini Nizze okrog 16.000 živilskih nakaznic.

Žena — družinski poglavar

Francoska vlada je pred nedavnim izdala uredbi, po kateri se je zakonsko (bračno) pravo v Franciji nekoliko spremenilo, oziroma dobilo nova potrebna pojasnila in tolmačenja. Na podlagi nove uredbe je stališče, da bi bil izključno mož poglavar družine, že zastarelo. Po novem zakoniku pravo prevzema žena zakonito vodstvo v družini, če mož ne more uveljaviti svoje volje, če je odsoten, ali pa če kakšen drug tehten razlog govori za to, da bodi žena družinski poglavar. V tem primeru ima žena pravico in dolžnost, v moralnem in gmoetnem oziru voditi družino.

Koliko časa se človeku lahko sanja

Kljub temu, da je danes vojna in da ima velika večina ljudi opraviti vsak dan z najrazličnejšimi težavami, da se vsaj za silo prebije skozi življenje, je vendar na svetu še precej takšnih ljudi, ki se o njih zdi, da jim je vojna deveta briga. Vsaj tako bi človek sklepal po njihovem delu. Med njimi so zlasti učenjaki, ki so jim z vojaško suknjo čim bolj prizanegli, da bi lahko nemoteno nadaljevali s znanstvenim delom in tako na kulturnem polju doprinesli svoj prispevek za narodov blagor. Dosti je seveda med njimi tudi takšnih učenih mož, ki njihove, čeprav presenetljive ugotovitve niso bogve kakšne življenjske važnosti. Med te bi po vsej pravici lahko prištevali tudi moža, učenega moža, ki se v sedanjih viharjih časih še vedno mirno ukvarja z vprašanjem, koliko časa lahko trajajo človekove sanje. Najbrž se ne bomo dosti zmotili, če rečemo, da je to Amerikancem. Pravijo, da je ta učeni mož ugotovil, da najkrajše človekove sanje trajajo komaj kakšnih pet sekund, najdaljše pa kvečjemu poldrugo minuto.

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

31.
Velikan je stal mimo in gledal Vinicija s svojimi sinjimi očmi tako čudno, da je temu kri zledenela. Nato je vzel svojo gosposdarico na roke ter z neslišnimi, mirnimi koraki odšel iz jedilnice med gosti, ki so ležali vse križem. Vinicij pa je pograbil kozarec, ki mu ga je ponudila neznana ženska, pil in omahnil na tla.

32.
Ursus je Ligijo napol mrtvo prinesel v vežo Aktinega bivališča in jo položil na kamnito klop ob vodometu. Ko se je zavedela, se ni mogla pomiriti. Prosila je njega in Akto, naj jo spravi spet k Aulu. Akte pa ji je prigovarjala, naj se vda v usodo in pač gre k Viniciju.

»Ne!« je razburjeno vzkliknila, vsa rdeča od sramu ob misli, da bi postala Viniciju priljeznica. Ursus je sopihal ter stiskal svoje velikanske pesti, ko je videl svojo gospo v žalosti:

Razsvetljava po letališčih

Precej visok odstotek letalskih nesreč se še vedno zgodi pri pristajanju, zlasti če je megleno vreme in se letalec ne more dobro orientirati. Da bi takšne letalske nesreče preprečili in da bi tudi v nočnih urah letala lahko pristajala in se dvigala, je bilo potrebno poskrbeti tudi na letališčih za zadostno električno razsvetlavo, predvsem pa za posebne svetlobne signale. Tako je varnost pristajanja ob neugodnem vremenu in v nočnih urah postala neprimerno večja in se je tudi število letalskih nesreč pri pristajanju znatno padlo.

Naredili so v ta namen celo vrsto najrazličnejših svetilk in manjših žarometov in električnih svetilk, ki jih razpostavili na najprikladnejših mestih po letališčih. Zagorele so na njih na primer rdeče lučke, ki opozarjajo letalca na ovire. Te lučke so bodisi vedno na enem mestu, ali pa so premakljive in so jih namestili na letališčih samih

ali pa v bližini njih, dalje luči, ki označujejo mejo pristajališča, žarometi za osvetljevanje tistega dela letališča, kjer mora letalo pristati ali od koder se mora dvigniti. Vse te luči so izredno močne in jih letalec lahko opazi že na velike daljave.

Nečloveško ravnanje z Japonci v Južni Ameriki

Tokio, 7. okt. s. Govornik japonske vlade Hori je dal objaviti po agenciji Domei posebno sporočilo, ki se bavi z nečloveškim ravnanjem Paname, Mehike, Peruja, Nicaragua, Salvadorja in Costarice z japonskim življenjem, ki biva v okviru navedenih držav. Govornik je poudaril, da je nečloveško ravnanje izpričano po tistih, ki so se že vrnili domov. Sporočilo končuje rekoč, da bo treba od vseh teh držav opredeliti stališče po prej, predn pride do obračuna.

naravnal spet sredi ceste, je Rozika plaho izgovorila: »Hvala, gospa!«

Gospa se je nasmešnila in že je avto odbrzel proti cerkvi in skozi vas proti Dobrni. Otroci so ga spremljali z očmi, in ko ga ni bilo več slišati, so stremeli še v izgubljene se oblake prahu, ki so se dvigali iznad streh in drevja ter kazali sled za avtomobilom.

2

S prihajajočim večerom je splahnela soparica. Nad Pohorjem so nebo pokrile raztrgane rdečaste megle, ki so ljudem na Dravskem polju naznajele dež. Blagodejen dež za ljudi, sijle in zemljo.

Lukova žena je pravkar prišla s polja. Na Kamenjci je žela žito. Komaj malo pred trdo temo se je odtrgala od dela, da bi lahko še vsaj nekaj pripravila doma za večerjo. Vedela je, da otroci ves dan niso pošteno jedli, če nje ni bilo doma. Smilili so se ji v dno duše. Prav nič se ni začudila, ko so ji povedali, da očeta ves dan ni bilo iz gostilne. Rozika ji je pokazala škrnicelj, v katerem je hranila še za vsakega po en sladkorek.

»To so nam dali gospa!« so se hvalili otroci. »Katera gospa? Kdaj?« je mikalo mater.

Mislila je prvi hip, da je gostilničarjeva žena poslala njeni deci sladkorek. Sicer si ni mogla misliti, da bi se res kaj takega bilo moglo zgoditi, vendar prvi hip ji je padlo v glavo.

»Gospa. Z a-a-atom so se peljali tu dol!« je jecljala Anica in kazala proti vasi.

»Neka gospa so nam ga dali!« je ponovila Rozika.

Zaradi prihajajočega mraka mati ni več dosti mislila na to, ampak je hitro nasula v lonec celega krompirja, ki ga je navrtala domov grede na polju. Novega so bili vsi željni. Zakurila je v štedilnik in postavila nanj lonec. Poleti, ko ni bilo treba ku-

riti zaradi toplote, so kuhali na štedilniku. Le pozimi so kurili v veliko peč v kotu.

Ko je že odzvonilo v bližnji cerkvi, je legel gostejši mrak. Popolne teme pa sploh ni bilo. V teh poletnih dneh je ni, le, če se nebo zastre z debelimi in črnimi oblaki k nevihti. Drugače pa leži le siva koprena od mraka do zore.

Soseda je pri plotu nagovorila pijanega Luka in ga očela: »Zdaj se vlečeš domov, pijanec grdi! Zapravil je! Prej pa te ni bilo, ko ti je skoraj povozilo Štefka! Ti si pa oče! Sram te bodi!«

Luka se je ustavil ob plotu in hotel odtrgati desko, da bi jo zagnal sosedu. Robato je zaklel: »Hudič! Molči baba! Kdo te kaj sprašuje?« Držal se je z obema rokama za plot, da ni zletel na cesto. Zibal se je in iz ust so se mu cedile sline. — Venomer je ponavljal: »Kaj vraga! Baba — — —«

»Otroka ti je skoraj avto povozil, ti pa se vlačiš v gostilni. Sram te bodi pred otroki, če se pred drugimi ne sramuješ!« je nadaljevala soseda.

Luka se je zbal sosed. Od vsega začetka je bil prepričan, da ji ne more priti z jezikom do konca. Vsekdar ga je z besedami prevladovala, posebno se pijanega. O, tedaj je bil pa res revež. — Vsega je obrala, preden je prestopil prag domače hiše. Če bi se bil pregovarjal, bi ga menda še pretepla. Vsaj s svojim možem je včasih tako storila.

Pustil jo je v miru, šel opotekajočih se korakov ob plotu proti domu in sam pri sebi brundal. Ko je zagledal luč v hiši, je kar od plota začel vpiti na ženo: Ti, vrag, ti! Tako ti paziš na otroke! Prekleta baba! Ubijem te, za drugo mi tako nisi!«

Mati je prišla na prag, ko je zaslišala govorjenje na dvorišču. Zdelo se ji je, da je mož, vendar z gotovostjo le ni mogla takoj presoditi.

(Nadaljevanje.)